

Contribuția experților rromi la rezolvarea problemelor rromi

Janina MICU

1. Proiectele pentru rromi realizate în domeniul dezvoltării locale

În domeniul dezvoltării comunitare sunt prezentate realizările unor proiecte care au avut un impact pozitiv în comunitățile de rromi din România.

Experții rromi provin atât din sectorul guvernamental, cât și din cel neguvernamental, însă important de precizat este faptul că cei mai mulți rromi au devenit experți în domeniul în care au activat, adică în sectorul neguvernamental. Aceștia au fost recomandați instituției guvernamentale care se ocupă de efectuarea politicilor publice pentru rromi, respectiv Agenția Națională pentru Romi din cadrul Guvernului Român.

Acești intelectuali incluși în cercetare provin din cele mai importante organizații neguvernamentale, respectiv: Agenția de Dezvoltare Comunitară Împreună, Centrul Romilor de Intervenție Socială și de Studii (Romani Criss), Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi (CRCR) și Alianța Civică a Romilor din România (ACRR). Menționez că sunt și alte organizații importante, care nu sunt amintite în acest context pentru că nu am identificat date pentru a fi incluse în această cercetare.

În domeniul dezvoltării comunitare este foarte renumită Agenția de Dezvoltare Comunitară Împreună, care a realizat împreună cu membrii acesteia coordonarea a 18 proiecte. Aceste proiecte au fost intitulate astfel: "PDL Împreună" Plan de Dezvoltare Locală; Centru Comunitar Vâlcele din județul Covasna; Centrul Educațional Poiana Varbilau; Centrul Profesional pentru Integrarea Tinerilor Abandonați; Construcție Centru Comunitar în Nusfalău – Sălaj; Cooperare, colaborare: o măsură de egalizare a șanselor

minorităților în localitatea Nușfalău din Județul Sălaj; Dezvoltare comunitară în satul Traianu din județul Ialomița; Dezvoltare locală a comunității romilor din Găgești din județul Vrancea; Introducerea curentului electric, emiterea cărților și actelor de identitate la Nusfalău; Proiectul “Mai mult decât pământ”; Plan de dezvoltare locală a comunităților de romi din Județul Galați; Plan de dezvoltare locală a comunităților de romi din Județul Prahova; Plan de dezvoltare locală a comunităților de romi din Localitatea Calafat; Planul Național de Acțiune pentru Dezvoltarea Locală a comunităților de romi; Program de dezvoltare locală în Republica Moldova; Raport privind accesul romilor la serviciile sociale – studii de caz; Schimb de experiențe între Agenția Împreună și Organizația Femeilor Juvlea Romani - Republica Moldova; Un mediu mai bun și mai sănătos¹.

În cadrul organizației Centrul de Resurse pentru Comunitățile de romi avem desfășurate următoarele proiecte pentru domeniul dezvoltării locale²: programe pentru formare facilitatori comunitari, instructori romi – agenți ai dezvoltării comunităților rurale interetnice, programul de formare de facilitatori comunitari, formatori romi pentru ONG-urile romilor și societatea civilă, precum și dezvoltarea locală a comunităților de romi din Bontida.

În domeniul dezvoltării locale avem în cadrul Fundației Ruhama următoarele proiecte³: construirea și reabilitarea caselor în comunitatea de romi din satul Telechiu, acțiuni locale pentru îmbunătățirea relației dintre cetățenii romi și autoritățile locale din Județul Bihor, Dezvoltare comunitară rurală în macroregiunea Sânmartin - Hidișelu de Sus și Centrul Comunitar de Informare și Consiliere Tincă.

În concluzie, pentru domeniul drepturile omului sunt prezentate rezultatele realizate de experții romi care au participat la organizarea conferințelor, întocmirea actelor de identitate, realizarea primei agenții de monitorizarea a presei și redactarea unor documente cu privire la nediscriminarea romilor.

Proiectele realizate în domeniul discriminării ale organizației Romani Criss au fost intitulate: Viziunea strategică pentru combaterea discriminării împotriva romilor, Capacitarea a 6 organizații de romi din plan local în vederea combaterii rasismului și discriminării romilor, Măsurarea impactului discriminării romilor în domeniul locuirii,

---

¹ <http://www.agentiaimpreuna.ro/>

² <http://www.romacenter.ro/>

³ <http://www.ruhama.ro/>

Pași spre Toleranță și proiectul Romii și mass-media: instruire în domeniul promovării și respectării drepturilor omului, Prevenirea conflictelor inter-etnice între comunitățile de rromi și populația majoritară, Asistență legală pentru rromi, victime ale conflictelor de grup.

De asemenea, trebuie precizat faptul că au existat proiecte privind: Lupta împotriva rasismului și discriminării, Centrul de Informare și Resurse Juridice, Șanse egale pentru copiii rromi din România fără acte de identitate, monitorizarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului, metodologie de monitorizare a încălcării drepturilor omului în domeniul locuințelor, rețea de monitorizare pentru combaterea discriminării față de rromi, monitorizarea cazurilor de discriminare față de rromi și aplicarea prevederilor Ordonanței de Guvern 137/2000 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare, Roma News - Centrul Romilor de Comunicare și Relație cu Mass media, Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, Drepturile Romilor și Accesul la Justiție în Europa, Oportunități egale pentru rromii din Piatra Neamț, monitorizarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului - Newsletter, Bază de Date, Pagina de web, Faza I și II, Influențarea politicilor de combatere a discriminării față de rromi și implementarea legislației anti-discriminare în România și promovarea cooperării și a lucrului în rețea privind dependența de droguri în comunitatea de romi.

În cadrul organizației Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi au existat următoarele proiecte și programe în domeniul discriminării: Campania socială: „Chiar diferiți – Același Sânge!, Cum să-ți cunoști drepturile și să lupți pentru ele” desfășurată în perioada anului 2005. În perioada anilor 2001-2004 s-au realizat următoarele: monitorizarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului, prevenirea și rezolvarea conflictelor interetnice și „Apără-ți drepturile”.

În cadrul organizației intitulate Centrul Rromilor Amare Rromentza s-a realizat proiectul intitulat: Împreună: Tineri pentru tineri împotriva rasismului – Școala antirasistă itinerantă pentru adolescenți.

2. Proiectele pentru rromi în domeniul sanitar

Cea mai mare realizare în acest domeniu o reprezintă formarea unui număr de 520 de mediatore rome, care sunt plătite, în prezent, de Autoritățile de Sănătate Publică din cadrul Ministerului Sănătății, proiectul fiind implementat de Romani Criss, care a mai desfășurat și alte proiecte în domeniul sănătății, precum: îmbunătățirea controlului tuberculozei la grupurile populaționale cu risc ridicat, Sprijin pentru îmbunătățirea sistemului de mediere sanitară din România, Educația sanitară pentru romi din comunitățile dezavantajate.

Pentru formarea mediatorilor sanitar, organizația Romani Criss a obținut finanțarea următoarelor proiecte: pregătirea mediatorilor romi, training național pentru mediorii sanitar, pregătirea permanentă a mediatorilor romi, suportul sanitar de reinserție profesională și promovare la dialog, invitație la inovație în domeniul sănătății romilor.

Important este de amintit că și alte organizații au obținut finanțări pentru sănătate, așa cum este și cazul Fundației Ruhama care a realizat dezvoltarea furnizorilor de servicii sociale și medicale din rândul ONG-urilor din județul Bihor.

3. Proiectele pentru rromi în domeniul culturii

Concluziile în domeniul culturii sunt strâns legate de organizarea unor evenimente importante destinate minorității rrome. Acestea sunt realizate în fiecare an, astfel: Celebrarea Dezrobirii Romilor, desfășurată în data de 20 februarie și Celebrarea Zilei Internaționale a Romilor, organizată în data de 8 aprilie.

În acest domeniu s-au mai realizat câteva evenimente culturale, cum ar fi: expoziții fotografice realizate în comunitățile romilor, mese rotunde despre realizările organizațiilor și concerte de muzică lăutărească. Însă trebuie reținut faptul că sunt desfășurate prea puține evenimente, iar cercetările despre această etnie în domeniul culturii lipsesc cu desăvârșire.

În cadrul organizației Romani Criss s-au desfășurat următoarele proiecte culturale: Combaterea prejudecăților față de romi/schimbarea imaginii asupra culturii și tradițiilor acestora – Roma Style, Culoare și diversitate și Pașii spre toleranță prin promovarea culturii rromilor.

În cadrul organizației Centrul Rromilor Amare Rromentza s-a desfășurat proiectul: Punte Europeană pentru Minoritățile Europene, în care rromi au reprezentat unul dintre grupurile țintă ale proiectului implementat.

Din ce am observat, acest capitol este foarte deficitar și din punct de vedere al proiectelor care au obținut finanțarea, dar și prin prisma persoanelor experte de etnie rromă care evită în mod conștient abordarea acestor teme culturale, care sunt atât de necesare pentru această minoritate etnică. Sunt experți rromi care au lucrat și în Ministerul Culturii și Cultelor și în Direcția de Relații Interetnice din cadrul Guvernului și pot aborda cu profesionalism aceste tematici culturale care pot aduce o contribuție semnificativă, de cunoaștere a identității rrome, atât pe plan național, cât și internațional.

4. Proiectele pentru rromi în domeniul de ocupare și formare profesională

În domeniul de ocupare și formare profesională au existat numeroase proiecte pentru rromi, în care s-au format atât specialiști în diferite domenii, cât și experți rromi, iar acest lucru s-a întâmplat în cadrul instituțiilor neguvernamentale, ulterior inițiativele proiectelor au fost preluate și de stat.

În cadrul organizației Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi (CRCR), s-au desfășurat următoarele proiecte în domeniul ocupării și formării profesionale: proiecte generatoare de venituri pentru Ong-urile interetnice din mediul rural – un pas spre mai bine, dezvoltarea profesională pentru cadre didactice rrome, servicii sociale acreditate de ocupare a forței de muncă în comunitățile de rromi, dezvoltare profesională pentru experții locali pe problemele romilor și pentru consilierii locali rromi realizate în anul 2005.

În organizația CRCR, în perioada anilor 2001-2004, s-au realizat următoarele proiecte: pregătirea tinerilor jurnaliști rromi pentru televiziunea locală, programul de pregătire complexă a tinerilor rromi 2003-2004, programul de pregătire a experților rromi și programul de asistență pentru repatriere și consiliere.

În cadrul organizației Romani Criss s-au realizat în domeniul ocupării următoarele proiecte: Pregătirea întreprinzătorilor rromi pentru activități generatoare de venit și Activități aducătoare de venit – București și Caracal.

În cadrul Fundației Ruhama s-au realizat în domeniul ocupării și formării profesionale următoarele proiectele: servicii de informare și consiliere profesională și mediere pentru persoanele de etnie romă din zona Tetchea, cursuri de instruire și formare profesională autorizate în următoarele domenii: îngrijitor copii, îngrijitor bătrâni, instruirea asistenților/referenților din cadrul Primăriilor Județului Bihor, agent imobiliar, agent vânzări, lucrător social, chelner, florar, secretar, operator calculator, scriere de proiecte, accesarea fondurilor structurale etc

În cadrul Fundației Ruhama s-au înregistrat următoarele rezultate pentru Departamentul de Formare Profesională și Servicii de Ocupare: furnizarea cursurilor de formare profesională a unui număr de 265 de persoane. Dintre acestea 180 de persoane au beneficiat de certificate de calificare și 85 de persoane au beneficiat de certificate de absolvire.

Fundația Ruhama a mai furnizat un număr de 14 cursuri, din care 9 au fost în domeniul de calificare, unul de perfecționare și 4 în domeniul de inițiere, iar persoanele participante la cursuri au fost atât din rândul instituțiilor publice, cât și din rândul organizațiilor neguvernamentale și a persoanelor fizice independente.

Departamentul de Formare Profesională și Servicii de Ocupare din cadrul Fundației Ruhama a oferit în anul 2006 servicii de informare, consiliere și mediere în vederea ocupării unui număr de 220 persoane, dintre care 49 de persoane au fost angajate.

Este important de reținut și faptul că au existat 36 de apariții în presă unde 25 dintre acestea au făcut referire la activitatea de formare profesională și 11 articole la activitatea de ocupare.

5. Proiecte pentru rromi realizate în domeniul educației

Concluziile pentru domeniul educației sunt prezentate foarte pe scurt, atât din partea instituției publice cât și din mediul neguvernamental. Avem astfel practicile pozitive din învățământul pentru rromi unde sunt prezentate următoarele proiecte educaționale din anul 1990–2008: alocarea de locuri distincte pentru copiii rromi la admiterea în licee, acordarea locurilor distincte tinerilor la admiterea în facultățile și colegiile universitare, predarea limbii și istoriei rromilor în școli și licee, predarea limbii romani la nivel universitar, instituirea posturilor de inspectori pentru școlarizarea rromilor în cadrul Inspectoratelor Școlare Județene, organizarea școlilor de vară de limba și istoria limbii rromilor, programe școlare și manuale școlare de limba și literatura rromani, de istoria și tradițiile rromilor.⁴

Prezentarea rezultatelor din cadrul MECT din anul 1990-2008 înregistrate în domeniul minorității rrome, sunt:

- un număr de elevi care și-au asumat identitatea romă: peste 260.000 (în 1990 erau 109.129),
- un număr de elevi rromi care studiază limba și/ sau istoria rromilor: 25.525 (3-4 ore / săptămână),
- numărul profesorilor de rromani și de istoria rromilor: 420 în 41 județe
- peste 600 de mediatori școlari rromi,
- 42 inspectori cu problemele educaționale ale rromilor,
- 60 metodiști cu școlarizarea și predarea curriculumului rrom în județe.

În cadrul organizației Romani Criss s-au desfășurat în domeniul educațional următoarele proiecte: Nevoia de calitate și egalitate în educație, Monitorizarea aplicării cadrului legislativ în materie de desegregare școlară, Educația sanitară pentru romii din comunitățile dezavantajate, Program școlar în localitatea Cotu, Educația copiilor rromi, Contribuția la dezvoltarea societății civile în România – Suport instituțional, Start bun

---

⁴ Material elaborat de consilierul Gheorghe Sarău din cadrul MECT în materialul intitulat: Școala fără discriminare, campanie organizată în colaborare cu Consiliul Național de Combatere a Discriminării.

pentru școală, Copiii rromi vor să învețe și Campanie națională de informare și sensibilizare a opiniei publice față de comunitățile de rromi din România.

În cadrul organizației Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi au existat proiectele educaționale din anul 2005 intitulate: Formare de Formatori pentru activiștii rromi, Burse de studiu pentru elevii rromi din licee, Profesorii rromi – un factor de succes pentru educația elevilor rromi, Tinerii rromi promotori ai integrării europene, Educație civică prin limba rromani, Programul de sprijinire a publicațiilor cu specific rrom și Programul de pregătire complexă a tinerilor în anul 2003–2004. Proiectele pentru anii 2001–2004 au fost: Educație civică prin limba rromani și Programul Roma TV – Amari Emisiunea.

În cadrul organizației Centrul Rromilor Amare Rromentza au fost derulate următoarele proiecte educaționale: Grădinița bilingvă în comunitățile de rromi căldărari din Sărulești, Școala mobilă pentru copiii rromi, Educația bilingvă în comunitățile de rromi.

Proiectele care se află în desfășurare sunt: Dezvoltare instituțională și formare relevantă pentru educația copiilor rromi, Nevoia de calitate și egalitate în educație și Împreună: Tineri pentru Tineri împotriva rasismului – Școala antirasistă intinerantă pentru adolescenți.

În cadrul Fundației Ruhama s-au realizat proiecte în domeniul educațional proiecte în domeniul de planificare familială intitulate: “Alegerea mea” și “Se poate și altfel...”.

Primul proiect a fost realizat și implementat în județul Bihor cu scopul de a îmbunătăți accesul persoanelor defavorizate din comunitățile sărace la informarea despre metodele moderne de contracepție și la serviciile de planificare familială. Cel de-al doilea program, “Se poate și altfel”, a fost implementat în comuna Batar, județul Bihor, cu scopul de a diminua numărul nașterilor nedorite, a copiilor instituționalizați și numărul avorturilor prin promovarea planificării familiale și prin creșterea accesului la servicii de planificare familială a comunităților sărace și în comuna Batar, județul Bihor.

6. Proiectele pentru rromi în domeniul politic

Au existat și experți rromi cu experiență în domeniul politic, care au participat și au contribuit la toate activitățile desfășurate pentru campaniile electorale realizate de organizațiile rromilor, deși nu au candidat niciodată. Aceștia au militat pentru existența unor rromi în partidele politice cu scopul de a aduce problematica romă pe agenda politică.

Unii rromi și-au adus contribuția în diferite proiecte politice cum ar fi: „Și votul tău contează”, în care s-a urmărit educația electorală a cetățenilor de etnie rromă în scopul exprimării corecte a votului, cu prilejul alegerilor locale și parlamentare din anul 2008.

În proiectele din cadrul Pardidei Romilor Pro-Europa, precum și în Asociația Gipsz Eye din Iași s-au implicat intelectualii rromi pentru a identifica problemele rromilor, creșterea gradului de participare la votul politic unde au avut ca responsabilități pregătirea documentelor și efectuarea sondajelor de opinie publică din rândul rromilor.

Proiectul intitulat Ferestre deschise spre Uniunea Europeană a contribuit la informarea populației și mai ales a autorităților publice locale despre activitățile derulate de instituțiile europene, precum și despre importanța aderării României la U.E.

Ca o concluzie, experții rromi din mediul neguvernamental pot contribui mai mult la rezolvarea problemelor și pot accesa mai multe fonduri europene dacă vor învăța să colaboreze, dacă se vor respecta mai mult unul pe celălalt (pentru că, fiind vorba despre mai mulți experți, sunt și mai multe puncte de vedere) și dacă vor lăsa interesul personal în favoarea celor dezavantajați social.